

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שירות פסיכולוגי ייעוצי
אגף לקויות למידה והפרעת קשב

26 בנובמבר 2023

י"ג בכסלו תשפ"ד

המלצות לאסוף מידע ותייעוד תהליכי למידה לקראת הגשת בקשות להתאמות
בדרכי ההיבחנות בוועדה המחוזית, בעת למידה בשגרת חירום במלחמת "חרבות
ברזל" - עבור תלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב

עם החזרה לשגרת למידה בחירום, ככל שניתן ובהתאם להנחיות המשתנות של פיקוד העורף, להלן דגשים בנוגע לתהליך העבודה לקראת הגשה לוועדות התאמה מחוזיות. הנחיות אלה מתייחסות למעגל "כלל הארץ", תוך רגישות והקשבה למצב המשתנה, ומתבססות על דיונים ותהליך היוועצות שנערך לאחרונה עם נציגים מהמחוז ומהשדה. קיימת שונות גדולה בין ובתוך כל רשות מקומית, בהתאם ליכולת ללמידה באופן פיזי. עקרונות העבודה לשימושכם, ובהתאם לשיקול דעתכם.

מחקרים מצביעים על השפעות הדדיות בין תהליכים קוגניטיביים ורגשיים. תהליכים רגשיים משפיעים על תהליכי החשיבה, קשב וזיכרון, ואילו תהליכים קוגניטיביים משפיעים על הרגשות. בעתות חירום תלמידים רבים חווים מצוקות פיסיות ורגשיות, במיוחד כאשר מדובר במצב חירום מתמשך. כמו כן, מצבים אלה עלולים להעצים קשיים במיומנויות השונות ולהשפיע על הלמידה, בקרב כלל התלמידים, ובפרט בקרב תלמידים עם לקות למידה ו/או הפרעת קשב. עם זאת, נציין כי **מצב חרום אינו יוצר לקויות למידה או הפרעת קשב. הפרעת למידה שמקורה בלקות למידה או בהפרעת קשב ופעלתנות יתר שבסיסה נוירולוגי, אינה חולפת, אלא קבועה ומלווה את התלמיד לאורך חייו.** לכן, בבואכם לשיקול את נחיצות ההתאמות בדרכי ההיבחנות בבחינות הבגרות חשוב לבחון את מקור הקושי – האם מקור הקשיים בלמידה הן על רקע ליקויים פיזיים ו/או מצב פסיכולוגי-רגשי או בהפרעת למידה שמקורה בלקויות בתחום הלמידה והקשב.

במסמך עקרונות להתבוננות ושיקולי דעת שיש לקחת בחשבון בתהליך האיתור, ההתערבות והטיפול, כמו גם המלצות לאיסוף מידע, בבואם של צוותי החינוך לדון בנחיצות ההתאמות בדרכי ההיבחנות בבחינות הבגרות לתלמידים אלה, גם בתקופה של מלחמה.

הנחת העבודה היא שהחודשים הקרובים יתאפיינו בפורמטים שונים של למידה, ולכן קיימת חשיבות לנצל כל הזדמנות להכרות עם התלמידים והמענים הנדרשים, ובכללם המענים הנדרשים לתלמידים עם לקויות למידה ו/או הפרעת קשב.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שירות פסיכולוגי ייעוצי

אגף לקויות למידה והפרעת קשב

המלצה למתווה עבודה מערכתי של הצוות החינוכי בבית הספר:

1. **איתור ומיפוי** כלל תלמידי שכבת י' בנוגע להיבטים רגשיים, חברתיים ולימודיים, לצד תיעוד מעקב שוטף של תפקודיהם השונים.
2. **בחינת מקור הקושי** - האם מקור הקשיים בלמידה הן על רקע ליקויים פיזיים ו/או מצב פסיכולוגי-רגשי או בהפרעת למידה שמקורה בלקויות בתחום הלמידה והקשב שלרוב זהו, אותרו וטופלו טרום כיתה י':
 - א. מידע שהתקבל ברצף חינוכי טיפולי מהמסגרת החינוכית הקודמת / התלמיד ומשפחתו:
 - ממצאי מבדקי מיפוי לאורך השנים.
 - מידע מהמחנכת הקודמת (אם אפשרי)
 - דיווח ממועצות פדגוגיות ח'ט'
 - תעודות וגיליונות ציונים שוטפים משנים קודמות ככל שניתן. (תעודות נמצאות בהישג יד במערכת המחשוב בכל בתי הספר)
 - תלמידים שקיבלו סיוע של שעות שילוב בחט"ב ודליית מידע אודותיהם ממורת השילוב, תלמידים שקיבלו מענה במסגרת תוכניות הכלה והשתלבות.
 - ב. תלמידים שיש ברשותם אבחון דידקטי או אבחון דידקטי ופסיכולוגי או אבחון פסיכו-דידקטי, או אבחון קשב שנערך **החל מתאריך 01.07.20 של סיום כיתה ו**. ראה הנחיות מפורטות בעמוד 9 [חוזר הנהלים להתאמות תשפ"ג](#)
 - ג. מידע המתקבל מהמורים בזמן הלמידה בחירום ככל שניתן.
 - דליית מידע ממערכות איסוף הנתונים של בית הספר (משו"ב, וובטופ)
 - שלילת גורמי הדרה
 - מידע מהערכות שניתנו בכיתה י'
 - גזירת פרופיל תלמיד בעת החרום לעומת פרופיל מאפיין בזמן הלמידה הפרונטלית
 - הצלבה בין תחומי דעת
 - הצלבת מידע בין המורים
 - תצפית מכוונת מטרה (מקרוב/מרחוק)
 - פרופיל תלמידאות
 - פרופיל ביקור סדיר הן בלמידה מקוונת והן בלמידה פיזית
 - עבודה בקבוצות קטנות לבדיקת יעילות ההתערבות (בלמידה מקוונת או פיזית).
 - כתיבה של התלמיד – ככל הניתן (מכתב/חיבור/צילום מחברת).
3. **זיהוי התלמידים** שלגביהם עולה חשד להפרעת למידה. חשוב לערוך הבחנה בין כאלה שתפקודו עד סוף כיתה ט' באופן תקין, ורק השנה גילו קשיים לעומת אלה שגילו קשיים לאורך זמן, ולהתאים את המענים. יש לקיים הליך איתור זיהוי כבר בתחילת שנת הלימודים ולא להמתין לסוף השנה על מנת לאפשר מרווח זמן בנוגע לתלמידים שעבורם נרצה לדלות מידע נוסף ולקיים תהליכי התערבות.

*מסמך זה אינו מחליף את חוזר הנהלים להתאמות בדרכי ההיבחנות

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שירות פסיכולוגי ייעוצי
אגף לקויות למידה והפרעת קשב

מומלץ לחלק את התלמידים לקטגוריות הבאות:

1. תלמידים שבאמצעות התאמות בדרכי הוראה או סיוע אחר, ניתן לקדםם ולאפשר להם להביע את הידע שלהם, ללא הגשה לוועדה המחוזית.
 2. תלמידים שעדיין יש תהיות לגביהם. תהליך המעקב ימשך ויקבעו תהליכי בקרה ובדיקה נדרשים לקבלת ההחלטה.
 3. תלמידים שהתאמות בסמכות ביה"ס יסייעו להם להביע את ידיעותיהם.
 4. תלמידים שלגביהם המורים תמימי דעים שיש להגישם לדיון בוועדה המחוזית.
4. **התכנסות וועדה בית ספרית-** לקבלת החלטה בעניין התאמות שבסמכות בית הספר ו/או הפנייה לוועדה מחוזית.

לרשותכם מסמכי עזר

[כשלקות למידה והפרעת קשב פוגשות את הלמידה המקוונת מקרוב - עדכון והתאמה למלחמת](#)

["חרבות ברזל" תשפ"ד](#)

[מעריכים מרחוק את התלמידים עם לקויות למידה ו/או הפרעת קשב](#) – מעודכן מלחמת "חרבות ברזל"

[חוזר נהלים להתאמות בדרכי ההיבחנות לתלמידים עם לקויות למידה ו/או הפרעת קשב הנבחנים](#)

[בתשפ"ד](#)

לרשותכם [מערך הדרכה מחוזי](#) מקצועי מטעם אגף לקויות למידה והפרעת קשב, ואנו מזמינות אתכם להסתייע בו ובצוות האגף במידת הצורך.

הילה אהוד מור-חיים
ממונה על מערך תהליכי האבחון וההתאמות
אגף לקויות למידה והפרעת קשב, שפ"י

דני ז'ורנו
מנהלת אגף לקויות למידה
והפרעת קשב, שפ"י